

**Ierom. lect. univ. dr. Rafael Povîrnaru,
Facultatea de Litere, Istorie și Teologie,
Universitatea de Vest din Timișoara**

DIMENSIUNEA PASTORALĂ A TAINEI CUNUNIEI ÎN LUMINA TRECUTULUI ȘI PREZENTULUI RITUALIC

Abstract: *As the Romanian Orthodox Church has declared the year of 2020 as “the referential year of parents’ and children’s pastoral”, aiming to continuously sacralize the family found under the constant influence of the actual secularism, the purpose of this paper is to highlight the cultic details of the Sacrament of Marriage by revealing a series of codices kept in the Christian liturgical archives. We strongly believe that, if we look in our past, through the light of the ritual of Marriage, we can unfold great themes which can be gathered in an authentic pastoral register for our priests. An active knowledge of the mutual sacrificial love shared between the two spouses may bring the family back to its iconic status given by God under the Church’s grace. This can turn into an actual and continuous reality only through a relentless pastoral activity of Christ’s servants. Only by living such virtues coming from the joining of the two – man and woman becoming as “one” by assuming permanently the unseen cross – we can say that the entire pastoral effort of the Church reaches its purpose. Therefore, in the following pages we are going to introduce the grace of love to the contemporary pastoral, by emphasizing those details which have always defined the main horizon – through cult and by living the Orthodox directions in order to keep the Christian family in the light of the Resurrection.*

Keywords: *God, Holy Trinity, Church, Sacrament, Cult, Family.*

Introducere

Într-o lume puternic afectată de procesul desacralizării persoanei, Biserica Ortodoxă Română se vede preocupată de cultivarea și păstrarea sentimentului autentic al slujirii lui Dumnezeu manifestat înde-

sebi în spațiul familial, acolo unde, prin unirea tainică realizată după icoana jertfelnică a comuniunii de iubire dintre Hristos și Biserica Sa (Efeseni 5, 22-33), bărbatul și femeia devin „un trup”¹, pentru a putea face vizibil prin viața lor chipul tainic al Împărăției. În acest sens, privită drept „sinaxă în cadrul sinaxei”², familia creștină este chemată a se desăvârși nu doar într-un mediu liturgic pnevmatizat, cât mai ales după principiile fundamentale care stau la baza liturghiei creștine, respectiv cele privitoare la iubire, jertfă și iertare. Aceste virtuți se văd profund atacate astăzi printr-un model al falsei iubiri susținut de promovarea desfrâului, desfigurator care nu mai are nimic de-a face cu principiile morale promovate de Ortodoxie, ca ecou al voinței dumnezeiești revărsate în creație.

Astfel, Sfântul Sinod se arată deplin preocupat de protejarea familiei creștine care traversează o profundă și multiplă criză, fie ea economică, morală și spirituală³, precum și de așezarea acesteia pe coordonatele unei conștiințe transfiguratoare prin Preasfânta Treime Dumnezeu, dar și de asumarea cuvântului evanghelic, conform căruia „ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă” (Matei 19, 6), ca deziderat al păstrării unității religioase „solid și adânc zidită”⁴ în ființa poporului român.

Prin urmare, în materialul de față vom încerca evidențierea câtorva dintre reperele pastorale care se nasc din „liturgicul Tainei Cununii”, reflectat într-o importantă colecție de manuscrise ritualice descoperite de-a lungul timpului, apelând bineînțeles la actualitatea acestor rânduieli pentru lumea contemporană.

1. *** *Molitfelnic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2013, p. 89.

2. Pr. Vasile GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție*, Fundația Tradiția românească, București, 2004, p. 259.

3. † DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, „Nașterea Domnului – Binecuvântarea familiei”, Pastorală de Crăciun, 1994, în: *Daruri de Crăciun – înțelesuri ale sărbătorii Nașterii Domnului*, Editura Trinitas, Iași, 2005, pp. 51-52.

4. Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român. Opere complete*, IX, Editura Basilica, București, 2018, p. 341.

***Unitatea primordială dintre bărbat și femeie,
icoană a Cununii***

Împlinind în chip tainic porunca lui Dumnezeu de „*a crește, a se înmulți și a stăpâni pământul*” (Facerea 1, 28), creștinii care aleg a urca pe cărarea Împărăției pentru a se „întoarce Acasă”⁵, sub bolta de har a Tainei Cununii realizează în mod cu totul deosebit o întâlnire de iubire cu Hristos, întrucât, atât bărbatul, cât și femeia „privesc pe Hristos, privindu-se unul pe altul și acest «altul» este iubirea Lui, care e darul harului”⁶.

Unirea dintre cei doi soți, realizată ritualic, devine imediat comuniune cu Fiul lui Dumnezeu revelat sub chipul iubirii veșnice care se împărtășește în și prin persoana celuilalt.

Aspirația omului de a-și împărtăși iubirea către celălalt este un reflex tainic, din propria ființă, care îl ascunde înlăuntru pe Hristos, model sublim al împărtășirii reciproce de iubire în sânul Preasfintei Treimi⁷. Ca izvor al iubirii în pluralitate, Sfânta Treime irigă iubirea dintre oameni, care se cere împărtășită continuu. În absența acestei realități a pluralității de persoane, „nici Dumnezeu n-ar fi iubire, ba n-ar fi în întregime persoană”⁸.

Această realitate confirmă necesitatea permanentă a dăruirii de iubire între oameni, ca formă de imitare și comuniune veșnică cu Dumnezeul Treimic.

Dincolo de aceste considerente care așază taina iubirii dintre un bărbat și o femeie „în oglinda Cerului”, chemarea lăuntrică se naște deopotrivă din ecoul divin care se revelează prin cuvânt în lumina Vechiului Testament, atunci când, contemplându-și propria creație, re-

---

5. Father Arsenie BOCA, *Path to the Kingdom*, Editura Charisma, Deva, 2014, p. 25.

6. Paul EVDOKIMOV, *Sacrement de l'amour: le mystère conjugal à la lumière de la tradition orthodoxe*, Desclée de Brouwer, 1988, p. 158.

7. A se vedea: Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, pp. 293-312; Dr. Philip KARIATLIS, „The Mystery of the Holy Trinity: a Paradigm for Christian Living?”, în: *Phronema*, nr. 33 (2), 2018, pp. 41-62.

8. Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 187.

spectiv pe Adam, Dumnezeu a considerat că „*nu este bine ca omul să fie singur*“ (Facerea 2, 18), drept pentru care a hotărât ca din coasta protopărintelui nostru să o plăsmuiască pe Eva.

Plămădirea Evei din trupul lui Adam avea să confirme tuturor că „încă dinainte de aducerea ei distinctă în existență, aceasta era cuprinsă virtual în Adam“⁹.

Numai această complementaritate trupească o redă pe deplin și pe cea sufletească, fiecare trăindu-și practic umanitatea în propriul său mod, însă completându-l în mod deosebit pe celălalt. În aceste condiții, precum afirma Evdokimov, „ființa umană este o ființă conjugală“¹⁰, fapt ce se întemeiază pe existența unei iubiri depline și indisolubile care să transforme viața celor doi – soț și soție – într-o adevărată revelație reciprocă, „într-un schimb de ființă“¹¹, ca rodire continuă în Dumnezeu. „Bărbatul se întrecește așa de mult prin femeie, deoarece ea este cealaltă jumătate a speciei și numai împreună cu ea bărbatul formează omul întreg și numai în unire cu ea se realizează ca bărbat. Și femeia la fel, căci bărbatul este cel care completează femeia, și viceversa“¹².

Acest fapt devine posibil numai prin intermediul harului Duhului Sfânt, care amplifică spre desăvârșire virtutea și iubirea celor doi soți, așezându-i astfel într-o relație perpetuă de comuniune cu Dumnezeu, dar și cu lumea.

Urmare a căderii protopărinților noștri din starea paradisiacă, chipul imprimat de iubire în unitatea desăvârșitoare s-a văzut afectat într-un mod multiplu manifestat, care a trunchiat vizibil resursa chemării la sfințire a familiei. Această stare de fapt se vede îndreptată și reactualizată iconic de către Sfânta Biserică prin intermediul Tainei Cununiei, acolo unde „cei doi devin una“ prin mâna nevăzută a lui Hristos, Care vine să restaureze ființa umană, dar și să refacă icoana comuniunii dintre bărbat și femeie, drept ambient desăvârșitor, spre împlinirea poruncilor dumnezeiești și spre „dobândirea copiilor“¹³. Aceste dezidera-

9. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III..., p. 187.

10. P. EVDOKIMOV, *Sacrament de l'amour...*, p. 160.

11. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III..., p. 189.

12. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III..., p. 189.

13. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvinte de Aur*, vol. III. *Nunta, familia și problemele lor*, Editura Egumenița, Galați, p. 191.

te devin coordonate principale ilustrate ca atare în rânduiala Bisericii dedicată consacrării iubirii dintre un bărbat și o femeie. În concluzie, unirea deplină dintre soț și soție împlinită prin ritualul ortodox al consacrării familiei creștine își are originea în comuniunea paradisiacă statuată de Dumnezeu la momentul aducerii în lumina creației¹⁴ a omului. Realitatea aceasta se vede profund ilustrată în rânduiala eclesială la care vom face apel în rândurile următoare, așa cum mediul istoric al Bisericii ne pune la dispoziție prin intermediul unor codici fundamentali pentru atestarea cultică a Tainei avute în discuție.

***Repere fundamentale ale Cununii,
reflectate într-un buchet de codici ai Bisericii***

Urmărind istoric evoluția ritualică a Cununii constatăm că aceasta se vede abordată în mod individual ca detaliu sacramental al Bisericii, fie parțial, fie integral odată cu debutul procesului de separare a Tainelor de Sfânta Liturghie, doctrina de specialitate¹⁵ precum și întreaga istorie a Bisericii confirmând că la început toate Tainele se săvârșeau unite cu Jertfa Mielului. Practic vorbind, numai odată cu desprinderea treptată a acestor rânduieli de Liturghie – „forma ideală a rugăciunii de mulțumire”¹⁶ s-a dezvoltat o vastă colecție de manuscrise care au putut oferi imaginea fidelă a evoluției cultice și istorice a multora dintre rânduielile eclesiale actuale. De altfel, perioada cuprinsă între secolele al VIII-lea și al XIII-lea reprezintă „timpul reper” pentru studiul evoluției Cununii, „întrucât nu se cunosc manuscrise nici ale Evhologiilor anterioare secolului al VIII-lea, nici ale celor de după secolul al

---

14. A se vedea: Kallistos WARE, *Through the creation to the Creator*, Friends of the Centre, London, 1997; Gayle E. WOLOSCHAK, *Beauty and Unity in creation*, Light and Life Press, Minneapolis, MN, 1996.

15. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, p. 141: „Pentru o lungă perioadă de timp, până în secolul al VIII-lea nu se cunoaște o slujbă aparte pentru Taina Nunții, deoarece toate Tainele Bisericii se săvârșeau în cadrul Sfintei Liturghii, sau cel puțin strâns legate de Dumnezeiasca Liturghie; la această concluzie ajung cei mai mulți liturgiști contemporani”.

16. † ÎPS dr. Laurențiu STREZA, „Viața ca o Liturghie – părintele profesor dr. Ene Braniște”, în: *Liturghia – sufletul etern al Ortodoxiei în rugăciune. Studii de Teologie Liturgică*, vol. I, Editura Andreiana, Sibiu, 2013, p. 8.

XIII-lea¹⁷, ulterior viața ritualică a Bisericii fiind dominată de Diataxele¹⁸ și ordonanțele liturgice.

În opinia profesorului Alexis Pentkovsky, manuscrisele păstrate se împart după două criterii fundamentale:

- a. după epocă – Evhologhii dinainte de iconoclasm și după iconoclasm;
- b. după tradiția liturgică – constantinopolitane și provinciale¹⁹.

Primul și cel mai vechi Codex liturgic bizantin în care regăsim referiri privitoare la unirea tainică dintre bărbat și femeie este **Barberini Graecus 336**²⁰. În conținutul acestuia se văd cuprinse numai următoarele rugăciuni: rugăciunea la logodnă, rugăciunea la nuntă²¹, rugăciunea paharului comun²², precum și „alte rugăciuni la nuntă”²³.

Dintre acestea, pentru creionarea coordonatelor pastorale avute în vedere, ne vom opri în primul rând la rugăciunea de la logodnă, aceeași pe care o regăsim și astăzi în Molitfelnicul românesc²⁴, conform căreia preotul rostește următoarele: „*Dumnezeule cel veșnic, Care pe cele despărțite le aduni întru unire și ai pus [iubirea] o legătură sufletească cu neputință de rupt...*”²⁵. Tot aici regăsim un text din care aflăm că sacerdotul Îl roagă pe Dumnezeu: „*Unește și păzește pe robii Tăi aceștia în pace și înțelegere*”²⁶.

De asemenea ne bucurăm și de o rugăciune care amintește de chipul iconic al familiei existent în rai: „*Prin Sfintele Tale Scripturi ai ară-*

17. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, p.122.

18. Cea mai cunoscută dintre diataxe este cea a lui Filotei Kokinos din sec. al XIV-lea. Ea devine relevantă pentru noi, întrucât prezintă rânduiala slujbelor divine în lumina perioadei de încheiere a evoluției cultului ortodox.

19. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, p. 120.

20. A se vedea: Diac. Ioan I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis/Stavropoleos, 2008, pp. 909-1032.

21. Diac. I. I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei I...*, pp. 992-993.

22. Diac. I. I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei I...*, p. 993.

23. Diac. I. I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei I...*, pp. 993-994.

24. Despre expunerea ritualului Nunții în cartea de cult românească, a se vedea: pr. Lucian PETROAIA, „Rânduielele Sfințelor Taine ale Botezului și Cununii în edițiile românești ale Molitfelnicului”, în: *Teologie și educație la Dunărea de Jos*, 10, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2011, pp. 316-348.

25. Diac. I. I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei I...*, p. 992; *Molitfelnic...*, p. 81.

26. Diac. I. I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei I...*, p. 992.

*tat nunta; Cel ce l-ai făcut pe om după chipul și asemănarea Ta și i-ai însoțit ajutor potrivit lui, pentru că așa a plăcut măreției Tale ca omul să nu fie singur, ci i-ai zidit din coasta lui femeie și i-ai unit spre însoțire și să fie un singur trup*²⁷.

Observăm, totodată, un detaliu interesant pentru demersul de față, respectiv acela în care „însoțirea celor doi”, materializată prin lucrarea Sfântului Duh, se vede ilustrată prin apelul la termenul de „armonizare”²⁸ dintre bărbat și femeie, față de cel de „unire”²⁹ îmbrățișat de cărțile noastre de cult, termen cu profunde implicații duhovnicești³⁰.

Aceste texte evidențiază chipul veșnic al iubirii ca mobil al unității iconice al celor doi soți, care asumă în mod conștient întreaga disponibilitate a dăruirii reciproce prin jertfă tainică de sine, într-un proces pnevmatic de actualizare și refacere a chipului primordial al comunității consacrate de Dumnezeu în grădina Edenului și reflectat în textul scripturistic, contracarând astfel duhul prezentului susținut fervent de o lume tot mai divizată de patimi și egoism, profilată mai ales de promovarea acerbă a divorțurilor, dar și a actelor de iubire în întunericul manifestărilor nefirești.

Un alt manuscris liturgic important păstrat până astăzi, parte a tezaurului universal al Bisericii este **Codexul Coislinus 213** (1027), care se păstrează în Biblioteca Națională din Paris și în care, sub titlul „*Rânduiala căsătoriei împăraților și a altora*”³¹ se văd păstrate o serie de rânduieli care pun în lumină valoarea tainic – sacramentală a Cununiei.

Dintre acestea, deplin relevant pentru pastorația actuală devine textul epiclezei, același și astăzi, a cărui vechime depășește 1200 de

27. Diac. I. I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei I...*, p. 994.

28. Diac. I. I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei I...*, p. 994.

29. A se vedea: *Molitfelnic...*, p. 94; Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III..., p. 206: „Unirea lor trupească izvorăște dintr-o unitate de gând, dintr-un acord al inimilor care concură spre această unire”.

30. Referindu-se la armonie, Sfinți precum Vasile cel Mare, Atanasie cel Mare, Maxim Mărturisitorul au în vedere buna rânduială a întregii creații, operă a lui Dumnezeu, ca formă de păstrare a tuturor elementelor create în comuniune cu El.

31. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, pp. 381-391.

ani. În acest moment al „Cinzecimii Tainei“, sacerdotul grăiește astfel: *„Însuși și acum Stăpâne, trimite mâna Ta din sfântul Tău locaș și însoțește pe robul Tău (N) cu roaba Ta (N) (...) unește-i într-un gând, încununează-i întru dragoste, unește-i într-un singur trup, dă-le lor roada pânteceului, bucurie de prunci buni și petrecere fără de prihană“*³². Această rugăciune pledează vizibil împotriva divorțului, a infidelității familiale, precum și a avortului, înțelegând chipul unitar al familiei drept realitate fundamentată pe reperele iconice ale persoanei ca ființă unitară pnevmatic prin rațiune, sentiment și voință lucrătoare spre împlinirea Cuvântului dumnezeiesc.

Un alt moment important, respectiv acela al luării cununiiilor de pe capetele mirilor se vede aici marcat printr-o rugăciune specială din care aflăm că cei doi soți *„curați s-au unit prin nunta cea legiuită“* întru *„unire neîntreruptă“*³³. Curăția trupească și sufletească a mirilor devine astfel o condiție importantă spre desăvârșirea iubirii lor, în vederea primirii Tainei.

Același document ne pune la dispoziție și o rugăciune care se citește la nunta a doua, din care reiese în mod explicit unul dintre dezideratele morale pe care Biserica îl promovează ca argument împotriva concubinajului actual. Mai exact, descoperim aici că: *„Tu, Doamne, pogorându-te spre slăbiciunea noastră, prin Pavel, vasul alegerii Tale, ai legiuit că mai bine este nunta întru Domnul decât aprinderea trupească“*³⁴. Observăm că rânduiala celei de-a doua cununii vizează înlăturarea unui act de slăbiciune sufletească a creștinilor, nicidecum abordarea acestei stări de fapt drept chipul sublim, știut fiind faptul că pocăința reprezintă reflecția principală la care sunt invitați toți aceia care încalcă jurământul primei iubiri.

Un ultim manuscris pe care îl evocăm în materialul de față este cel din **Valea Mare, județul Bihor**³⁵, datat 1704, care păstrează pe pământ românesc fidelitatea față de credința ortodoxă, precum și față de rânduiala Bisericii acestui neam.

32. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, p. 387.

33. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, p. 391.

34. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, p. 391.

35. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, pp. 417-431.

Redând cu fidelitate limbajul specific al documentului, regăsim în mod suplimentar față de rânduiala actuală, în lumina epiclezei, rugămintea pe care sacerdotul o adresează „Domnitorului” pentru ca în-cununarea celor doi soți să se materializeze: „întrodragoste”³⁶. Acest detaliu amintește de contopirea celor doi într-o singură iubire, spațiu spiritual al sălășluirii harului lui Dumnezeu.

Tot aici regăsim, reformulată în limbajul timpului, prima rugăciune a actualei rânduiei a Cununiei, din care aflăm citit de preot următorul text: „Pentru nespusa ata dăruire și *mult bine* venitai în cana galileiului și fiind acolon nunta o ai blagoslovit și întru minuni ai făcut ca să arăți căcu ata *bae* iaste împreunarea nuntei și din trânsa naștere de coconi”³⁷.

Am citat rândurile de mai sus, apreciind că limbajul vechi ascunde o conștiință profundă a acestui neam din perspectiva raportării sale la cele sfinte. Mai exact, observăm că intervenția lui Dumnezeu în viața omului se manifestă, în chip tainic, ca o „îmbăiere de har”, înnoitoare a ființei, atât de necesară materializării chipului pneumatic pe care Dumnezeu îl are în vedere atunci când binecuvintează și sfințește iubirea dintre bărbat și femeie, pecetluind-o cu naștere de prunci.

În concluzie, apreciem că documentele mai sus menționate, care oferă fundament cultic prezentului eclesial, aduc cu sine imaginea fidelității Bisericii Ortodoxe Române față de rânduiala milenară a Ortodoxiei, în speță privind Taina Cununiei. În același timp, deși dispuse în planuri temporale diferite, manuscrisele evocate confirmă coordonatele mereu actuale pe care Duhul Sfânt le-a revelat pentru dobândirea sfințeniei unității, de către familia creștină.

Având la dispoziție această fizionomie, în rândurile următoare vom reliefa principalele direcții pastorale care decurg din tabloul ritualic prezentat, așezându-le în profilul revendicat de omul contemporan.

36. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, p. 421.

37. Pr. V. GAVRILĂ, *Cununia, viața întru împărăție...*, p. 421.

**Repere „de taină”
pentru o pastorație actuală a familiei**

Într-un moment istoric extrem de dificil, în care familia românească se vede puternic afectată de primordialitatea factorului material, dar și constrânsă de aerul desacralizant al secularismului european, păstorului de suflete îi revine sarcina deloc ușoară de a încerca reșezarea „în icoană” a mărturisirii de iubire făcute de cei doi soți în fața altarului, precum și efortul de contracare a unor forme de falsă iubire care aruncă tot mai multe suflete în bezna urii și a egoismului pățimaș.

Impregnarea agresivă în mentalul public, dar mai ales al tinerilor noștri, a convingerii că familia nu este altceva decât o instituție învechită, „fără suportul modernității”, în care „canoanele” obturează expresia de manifestare liberă a iubirii, a generat tot atâtea motivații de adaptare și întărire pastorală, pe care Biserica trebuie să le îmbrățișeze pentru a putea astfel să își atingă scopul final, respectiv acela de apărare a familiei.

În acest sens, cea mai importantă virtute pe care o promovează Biserica în lumina tainicului plin de Duhul Sfânt (și pe care o clamează chiar societatea contemporană, însă într-un mod trunchiat de individualismul secular³⁸), o reprezintă dragostea. Ca „legătură neîntreruptă”, iubirea dintre oameni este „magnetul care-i atrage unul spre altul și nu-i lasă să se depărteze, să se risipească în necunoscutele și pericolele singurătății”³⁹. Însă este important ca acest sentiment să fie cultivat încă din copilărie, „în frica lui Dumnezeu” și „întru învățătura și certarea Domnului”⁴⁰, ca efect al implicării nemijlocite a părinților în educația copiilor. Nu puține sunt modelele materne, amintind aici

38. A se vedea: Jonathan Fox, „Separation of Religion and State and Secularism in Theory and in practice”, în: *Religion, State and Society*, vol. 39 (4), 2011, pp. 384-401; Jakob DE ROOVER, „Religious freedom and cultural asymmetry: Some pitfalls of secularism”, în: *Sikh Formations*, vol. 15 (3-4), 2019, pp. 476-490.

39. Pr. Daniel DUCA, *Ofrandă mirilor. Scurtă tâlcuire a Tainei Nunții*, Editura Doxologia, Iași, 2016, p. 57.

40. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvinte de Aur, vol. III. Nunta, familia...*, p. 239.

de Sfintele Antuza⁴¹ și Emilia⁴², mame ale Sfinților Ioan Gură de Aur și, respectiv, Vasile cel Mare, care s-au sfințit prin sădirea în conștiința propriilor copii a iubirii de Dumnezeu și de oameni.

Primordialitatea iubirii, ca fundament tainic al „armonizării” bărbatului cu femeia după „profilul crucii lui Hristos”, așa cum reiese din textele ritualice ilustrate mai sus, reprezintă totodată puterea de contracarare a multiplelor rațiuni care conduc tot mai multe familii spre divorț⁴³.

Uitând de sfințenia familiei devenită prin lucrarea harului „o mică Biserică”⁴⁴, creștinul zilelor noastre alege practic destrămarea unității de iubire în favoarea abundenței pătimase a firii, aducând cu sine o profundă cădere în „devălmășia neputințelor desacralizante”.

Se cuvine să subliniem aici că durabilitatea curată a unei căsnicii se vede condiționată de conștiința sfințirii manifestată de către tineri, încă înainte de pășirea pe drumul crucii familiale. Acest lucru devine posibil numai în condițiile în care tinerii își petrec timpul premergător cununii în curăție, prin păstrarea îndeosebi a castității, fapt care revărsă binecuvântarea Cerului atât asupra lor, cât și a copiilor care vor veni în familia lor.

Motivele invocate de omul contemporan în a-și justifica „lepădarea crucii” primite în Taina Cununii sunt multiple. De la așa-numita „nepotrivire de caracter”, care trădează un egoism feroce din partea celui care clamează acest fals argument, și până la manifestarea ascunsă a unor patimi „ecou al materialității iubirii”, astăzi familia se vede tot mai mult amputată prin pierderea dimensiunii sale de sfințenie în Hristos.

Tuturor acestor flageluri actuale care încalcă jurământul unității de iubire „până la mormânt”⁴⁵, spre dobândirea „armoniei” dintre

---

41. Este prăznuită dimpreună cu fiul său la data de 13 noiembrie.

42. Prăznuită la data de 1 ianuarie.

43. A se vedea: Pr. Ioan TEȘU, „Familia contemporană între ideal și criză”, în: *Familia în societatea contemporană*, Editura Doxologia, Iași, 2011.

44. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, „Omilia despre căsătorie. Din Comentariul la Efeseni”, în: *Catehezele maritale* Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2004, p. 102.

45. *Molitfelnic...*, p. 101.

inimi, așa cum vedem menționat mai sus, Sfântul Ioan Gură de Aur le răspunde afirmând, pe de-o parte, că „adulterul nu înseamnă a avea cineva legături cu un bărbat sau cu o femeie măritată”, ci mai mult decât atât, „chiar când desfrânăm cu o femeie fără bărbat și despărțită, în timp ce noi suntem căsătoriți cu o femeie”⁴⁶.

Totodată, același sfânt ne spune că păcatele care afectează și astăzi icoana familiei sunt prilejuite de „desfătări, din faptul că nu L-au cunoscut pe Dumnezeu. Pentru că atunci când oamenii stau departe de Dumnezeu, pleacă în continuare de la ei toate bunurile”⁴⁷.

Trebuie reținut că în opinia Hrisostomului, „cauza adevărată a divorțului este doar desfrânarea”⁴⁸.

Un alt impediment resimțit astăzi în calea desăvârșirii familiei este acela al lipsei de conștientizare a scopului familiei, respectiv acela al nașterii de prunci, cum explicit rezultă din apelul imediat la textele liturgice evidențiate în prezentul material. Cea mai acută problemă care domină lumea prezentă este reprezentată de avort, la care mii de mame apelează, fără a realiza că acest act este unul echivalent cu crima. Tuturor acestora, Biserica le oferă mângâiere maternă prin intermediul unor centre de îngrijire și consiliere a mamelor⁴⁹ aflate în lupta cu gândul nefericit al uciderii de prunci.

Folosindu-ne de cuvintele sfinților, întărim tuturor convingerea că un prunc adus pe lume este un dar al lui Dumnezeu⁵⁰ pentru familia în care vine, iar grija pentru creșterea lui, când părinții sunt iresponsabili sau neputincioși „se cuvine a fi lăsată pe seama Creatorului”, întrucât „Acela Care a dat sufletul și a dăruit viață și a plăsmuit și trupul (...) cum nu-și va deschide toată bogăția spre aceștia [spre copii]?”⁵¹.

46. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvinte de Aur*, vol. III. *Nunta, familia...*, pp. 394-395.

47. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvinte de Aur*, vol. III. *Nunta, familia...*, p. 422.

48. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvinte de Aur*, vol. III. *Nunta, familia...*, p. 332.

49. Centrul de igienă pentru mamă și copil - Complexul de servicii sociale „Sfântul Vasile cel Mare” al Patriarhiei Române; Așezământul social Justinian Marina etc.

50. Matei 18, 5: „Cine va primi un prunc ca acesta în numele Meu, pe Mine mă primește”.

51. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvinte de Aur*, vol. III. *Nunta, familia...*, p. 225.

Pe de altă parte, observăm că Biserica permite ce-a de-a doua cununie⁵², argument folosit de cele mai multe ori de către cei care aleg să desființeze legătura primei iubiri. Motivația acestei stări de fapt este menționată în Sfânta Scriptură, atunci când Mântuitorul Hristos etichetează părăsirea căminului conjugal și îndreptarea spre o altă persoană, chiar și numai cu privirea sau cu gândul, drept „*preadesfrânare în inimă*” (Matei 5, 27-28). În acest context, tematica principală a rânduiei celei de-a doua cununii este centrată pe pocăință, considerându-se că în afara motivației decesului unuia dintre parteneri, toate celelalte rațiuni ale noii cununii încalcă puritatea iubirii unice și irepetabile consfințite prin jurământ în cadrul rânduiei Tainei Cununii. Experiența Bisericii a dus însă la o extindere a tabloului condițiilor în care se vede permisă recăsătoria. Trebuie reținut faptul că Biserica permite această rânduială doar ca un pogorământ, ca o iconomie⁵³ în fața neputinței umane, nevalorizând-o drept o stare ideală.

De acest lucru suntem încredințați prin cuvintele Sfinților Părinți, care apreciază că „a doua căsătorie nu este vrednică de laude”⁵⁴.

Având în vedere întregul tablou expozeu de până acum, se cuvine a face mențiune aici de necesitatea catehizării continue atât a celor care se hotărăsc a-și așeza sincer iubirea pe cărarea Împărăției, cât și a acelor care deja au întemeiat familii. Acestea, în totalitatea lor – mamă, tată și copii – să vină mereu la Taina Sfintei Spovedanii, ca apoi să se bucure de unirea cu Hristos Euharistic.

Creionând un cadru conclusiv, putem afirma că Biserica Ortodoxă deține un tezaur liturgic inestimabil. Această bogăție cultică este

52. Vezi *Molitfelnic...*, pp. 105-116.

53. Despre iconomie și acrivie, a se vedea: Remus FERARU, „The Definition and Practice of Ecclesiastical Oikonomia in Byzantium during the 7th and 8th Centuries”, în: *International Journal of Orthodox Theology*, nr. 9 (4), 2018, pp. 117-151; R. FERARU, „Practicarea iconomiei bisericesti în Bizanț în secolul al X-lea”, în: *Revista Teologică*, nr. 3, 2017, pp. 198-209; R. FERARU, „Acrivie și iconomie bisericască în concepția Sfântului Teodor Studitul”, în: *Quaestiones Romanicae*, VI/2, lucrările colocviului internațional *Comunicare și cultură în România europeană*, Editura Jatepress/EUV, Szeged/ Timișoara, 2018, pp. 246-256.

54. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvinte de Aur*, vol. III. *Nunta, familia...*, p. 351.

reliefată de nenumărate manuscise, nu doar liturgice, ci și dogmatice, istorice, canonice etc., argument pentru faptul că întreaga învățatură a Bisericii rămâne fidelă Cuvântului Vieții și se exprimă prin sfintele slujbe (Taine, ierurgii) în sânul ecclesiei, de două mii de ani. Această stare de fapt a permis și rânduiei Cununii să se dezvolte ritualic pentru a sfinți familia, rod al iubirii dintre un bărbat și o femeie. Purtând totodată conștiința pastorală a unui „astăzi“ permanent, Biserica noastră este chemată să dea răspuns și soluții la întrebările și nevoile familiei creștine.